

g. Heorheviks proglašen mrtvim u bolnici u 18.30.

Svaki cirkus nakon odlaska ostavlja za sobom setu. Utabana zemlja na mestu na kome se nalazio šator metafora je za okončanu radost nakon koje ostaje ogoljena realnost. Odlazak Velikog jugoslovenskog cirkusa sa Kanarskih ostrva nekoliko dana nakon tragičnog događaja bio je za lokalno stanovništvo mnogo više od toga, a vest o smrti njegovog vlasnika i ukrotitelja još dugo je odzvanjala ostrvom. Vest o smrti kralja tanga argentince Karlosa Gardela bila je u hispano svetu najčuvenija smrt te 1935. godine, osim na atlantskom ostrvu La Palma, koje je oplakivalo jugoslovenskog ukrotitelja lavova.

O smrti Mr. Save počele su da niču najrazličitije teorije. Od one zvanične u koju većina ljudi nije verovala da je gazda cirkusa umro od infarkta, preko one da je jedan od metaka namenjenih lavu rikošetirao i usmrtio njegovog ukrotitelja, do one u koju je najlepše verovati i koja je zbog toga opstala do današnjih dana, a prema kojoj je Sultanov ukrotitelj umro od tuge za svojim saradnikom i saputnikom.

Po starom cirkuskom verovanju, prema kome cirkuski radnik najviše pripada mestu u kome trenutno igra predstavu, odlučeno je da Sultanov ukrotitelj bude sahranjen na groblju u Santa Krus de la Palmi. Skoro sto godina kasnije, pored priča o Mr. Savi i njegovom lavu, u kojie svaka generacija nešto doda a nešto i oduzme iz njih, sećanje na ovog cirkuskog radnika čuva i nadgrobna ploča na lokalnom groblju.

Nakon Markove smrti, Veliki jugoslovenski cirkus je, poput zemlje po kojoj je dobio ime, još neko vreme radio pod istim imenom, da bi se posle izvesnog vremena odnosi između naslednika trajno narušili. Zveri, ostale životinje i opremu su između sebe podelili, a iz nekadašnjeg Velikog jugoslovenskog cirkusa nastali su neki novi cirkusi koji, poput danas Laletovog, i dalje uveseljavaju živote Španaca.

MARKO FERNANDEZ

Minijature iz života

Da li, na primer na ulici, primećujete prolaznike, da li čujete rečenicu koju izgovore u prolazu, da li pomislite ko je taj čovek?

Na Trgu republike, na autobuskom stajalištu, čeka osam putnika. Među njima je pet žena. Sve piše u mobilne, tipkaju brojeve, slova, javljaju se na pozive, komuniciraju – kao da su začarane, a Vasa Pavković ih je ovekevećio u jednoj od kratkih priča svoje najnovije knjige *Eho Beograda*.

I ova i sve ostale priče iz zbirke nastale su negde na putu između Pančeva i Beograda i nazad, koji je njihov autor prelazio svakog dana pedeset godina unazad. Njihov glavni lik je, kao što se da otkriti već u naslovu, Beograd. Vreme je naše.

Priče su kratke, malo njih pređe na drugu stranu. Tek koliko je potrebno da se izrazi utisak, detalj primećen u prolazu. U njima ima svega i svačega, kao u životu. Ljudi raznorazni, oni s druge strane mogućnosti, sitnice poput slanine sapunjare, razgovora o krpeljima i komarcima, ili revolta u glasu muškarca koji gura dečja kolica, neočekivana replika crnokose žene, ili poruka prodavca iz kioska državne lutrije: Otišao sam po eho.

Najveći broj likova ove zbirke su anonimni, ljudi poput svakog od nas, a neki su i veoma slavni – Mića Popović, Vladimir Veličković, Voja Čolanović, Miroslav Karaulac, Rajko Mitić... ali samo zato što su se zatekli na istom mestu i u istom trenutku kad i Vasa Pavković.

Pančevac i po rođenju i po adresi iz lične karte, Pavković je studirao i ceo život radio u Beogradu. Kako je napisao u pogovoru, brzo je prihvatio nauk starih rea-

lističkih pisaca da putuje otvorenih očiju i pažljivo sluša i osluškuje prolaznike, saputnike. "Moje je bilo samo da sveži događaj i doživljaj zapišem i što pre prenesem u kratku priču, čuvajući mu sredstvima srpskog jezika draž neposrednosti i upečatljivosti." Jezik je to "koji vrcu po ulicama i zvecka u vozilima javnog prevoza u Beogradu".

I taj živi jezik, govor, osim Beograda, drugi je glavni lik Pavkovićeve zbirke. To su rečenice koje ulovite u prolazu, izvorne i bez trunke šminke i ulepšavanja, one koje ništa ne kriju. Takvim rečenicama ne treba opis njihovih vlasnika – sve vam je jasno

i kakav je čovek i šta mu je na duši.

Vasa Pavković gotovo svaku priču locira: Knez-Mihailova kod česme, ispred Kalemegdana, Ulica Đure Jakšića, kafe "Vitraž", Obilićev venac, Zmaj-Jovina, ulaz u Srpsku akademiju nauka i umetnosti... Ali tek pomenuti jezik, nečiji trenutni pokret, lepota, uzvik, ili bilo šta što se ne primećuje, ta znana mesta učine živim i posebnim.

Moglo bi se opravdano reći da je zbirka *Eho Beograda* hronika grada, njegovog doba, duha, ono što ostaje iza njega. Zapisi, jer to je forma kratkih Pavkovićevih priča, retka su pojava u savremenom izdavaštvu. Kao i poezija, ne prodaju se. Eto, Akademska knjiga je rizikovala i objavila *Eho Beograda*. Ispostavilo se da je ubrzo morala da objavi i drugo izdanje.

SONJA ČIRIĆ

